

Living the Seder

The Role of 'Intention' in the Seder Mitzvot

Dr. Shana Strauch Schick
Rapaport Family Memorial Lecture
Drisha Institute

(1) משנה מסכת ברכות פרק ב משנה א

היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא
[Where] one is reading [the portions of] Torah [that has the section of *shema*], and the time of its reading arrives: if he put his mind to it he has fulfilled [his obligation of reciting the *shema*] if not, he has not fulfilled [his obligation].

(2) משנה מסכת ראש השנה פרק ג משנה ז

.. מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא אף על פי שזה שמע וזה שמע זה כיון לבו וזה לא כיון לבו:
One who was passing behind a synagogue, or whose house was near a synagogue, and heard the sound of the *shofar* [on Rosh HaShana] or the sound of the *megillah* [of the scroll of *Esther* on Purim], if he pays attention [to fulfill his obligation], he has fulfilled [his obligation]. If not, he has not [fulfilled his obligation]. Even if this one heard and that one heard, this one paid attention, and that one did not pay attention.

(3) משנה מסכת מגילה פרק ב משנה ב

היה כותבה דורשה ומגיהה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא
If one was writing [the scroll of *Esther* while reading it], or [is reading while] expanding it [or reads in order to check for mistakes] and amends it, if he directs his heart (*kivein libo*), he fulfills his obligation; if not, he does not fulfill his obligation.

(4) מסכת ראש השנה דף כח עמוד א-עמוד ב

שלחו ליה לאבוה דשמואל כפאו ואכל מצה יצא ... אמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר יצא. פשיטא, היינו הך? - מהו דתימא: התם אכול מצה אמר רחמנא והא אכל, אבל הכא - ויקרא כג+ זכרון תרועה כתיב, והאי מתעסק בעלמא הוא, קא משמע לן. אלמא קסבר רבא: מצות אין צריכות כוונה. איתביה: 'היה קורא בתורה, והגיע זמן המקרא, אם כוון לבו - יצא, ואם לאו - לא יצא.' מאי לאו 'כוון לבו' לצאת? לא, לקרות. - לקרות? הא קא קרי! - בקורא להגיה. תא שמע: 'היה עובר אחורי בית הכנסת, או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת, ושמע קול שופר או קול מגילה, אם כוון לבו - יצא, ואם לאו - לא יצא.' מאי לאו: אם כוון לבו - לצאת! - לא, לשמוע. - לשמוע? והא שמע! - סבור: חמור בעלמא הוא. איתביה: נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע, משמיע ולא נתכוון שומע - לא יצא, עד שיתכוון שומע ומשמיע. בשלמא נתכוון משמיע ולא נתכוון שומע - כסבור חמור בעלמא הוא, אלא נתכוון שומע ולא נתכוון משמיע היכי משכחת לה - לאו בתוקע לשיר? - דלמא דקא מנבח נבוחי.

(5) רש"י שם

התוקע לשיר - לשורר ולזמר, כך שמעתי מפי מורי הזקן, וביסודו של מורי רבי יצחק בן יהודה ראיתי: התוקע לשד - להבריה רוח רעה מעליו.
פשיטא - דזאת אומרת כן.

*מהו דתימא התם אכול מצה קאמר רחמנא והא אכל - ונהנה באכילתו, הלכך לאו מתעסק הוא, שהרי אף לענין חיוב חטאת אמרינן (כריתות יט, ב): המתעסק בחלבים ובעריות - חייב, שכן נהנה.¹ קא משמע לן - דאף על גב דמתעסק הוא - יצא, דמצות אין צריכות כוונה.

6) רמב"ם הלכות שופר וסוכה ולולב פרק ב הלכה ד

המתעסק בתקיעת שופר להתלמד לא יצא ידי חובתו וכן השומע מן המתעסק לא יצא, נתכוון שומע לצאת ידי חובתו ולא נתכוון התוקע להוציאו או שנתכוון התוקע להוציאו ולא נתכוון השומע לצאת לא יצא ידי חובתו, עד שיתכוין שומע ומשמיע.

7) רמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב הלכה א

הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו א והשאר אם לא כיון לבו יצא, אפי' היה קורא בתורה כדרכו או מגיה את הפרשיות האלו בעונת קריאה ב יצא והוא שכיון לבו בפסוק ראשון.

8) רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ו הלכה ג

אכל מצה בלא כוונה כגון שאנסוהו גוים או לסטים לאכול יצא ידי חובתו

9) מגן אברהם סימן תעה ס"ק יד

יד (פמ"ג) (מחה"ש) בלא כוונה – אף על גב דמצות צריכות כוונה כמ"ש סי' ס' ס"ד במידי דאכילה שאני שהרי אכל ונהנה בכך ומה"ט אפי' ידע שהוא מצה ולא רצה לאכול ואנסוהו לאכול יצא עבב"י ועסי' ר"ד ס"ח ור"ס קצ"ו:

10) שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפט סעיף ח

<ג> המתעסק בתקיעת שופר (טו) להתלמד, לא יצא ידי חובתו; וכן השומע מן המתעסק, לא יצא; וכן התוקע לשורר ולא נתכוון לתקיעת מצוה, לא יצא. נתכוון שומע לצאת ידי חובתו, ולא נתכוון התוקע להוציאו; או שנתכוון התוקע להוציאו (טז) ולא נתכוון השומע לצאת, לא יצא ידי חובתו עד שיתכוין שומע ומשמיע.

11) שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תעה סעיף ד

אכל מצה (לד) יד בלא כוונה, * (לה) כגון שאנסוהו עכו"ם או לסטים לאכול, (לו) יצא ידי חובתו כיון שהוא יודע שהלילה פסח ושהוא חייב באכילת מצה; * (לז) אבל אם סבור שהוא חול, או שאין זו מצה, * לא יצא.

12) בית יוסף אורח חיים סימן תקפט

ולענין הלכה כיון דהרי"ף והרמב"ם והרא"ש מסכימין דמצות צריכות כוונה הכי נקטינן

13) רי"ף מסכת ראש השנה דף ז עמוד ב

תניא נתכוין שומע ולא נתכוין משמיע או שנתכוין משמיע ולא נתכוין שומע לא יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע א"ל רבי זירא לשמעיה [דף כ"ט ע"א] התכוין ותקע לי אלמא קסבר משמיע נמי בעי כוונה כלומר אף על פי שמתכוין להוציא עצמו ידי חובתו אין חברו השומע תקיעתו יוצא ידי חובתו עד שיתכוין התוקע להשמיעו וה"מ ביחיד אבל בשליח צבור כיון דדעתיה לכולי עלמא לא בעינן דמתכוין ליה גופיה כדתנן היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוון לבו יצא ואם לאו לא יצא:

14) המאור הקטן מסכת ראש השנה דף ז עמוד א

לפום סוגיא דשמעתא מתהוורא כרבא דאמר לצאת לא בעי כוונה לעבור בזמנו לא בעי כוונה שלא בזמנו בעי כוונה והכין אסיקנא בפרק המוצא תפילין וליתא לדר' זירא דאמר לשמעיה אכיון ותקע לי. והרי"ף ז"ל כתב הא דר' זירא ושבקייה לדרבא. ויש שסבורים לומר דלא פליגא דרבי זירא על דרבא דלא אמר רבי זירא איכיון ותקע לי למצוה אלא שצריך כוונה לשמוע ולהשמיע לשום תקיעת שופר כל דהו, אפילו שלא לשום מצוה ולעולם כוונת מצוה לא בעינן אבל בעי' כוונה לשמוע ולהשמיע וה"ר שלמה ז"ל כתב בפירושו איכיון ותקע לי להוציאני ידי חובתו ומדבריו למדנו דרבי זירא פליג על דרבא וכן נראין הדברים שאילו לא היה ר' זירא מחמיר בכוונת המצוה על מה היה מחמיר כ"כ בכוונת המשמיע לשומע יציבא בארעא וגירא בשמי שמיא

¹ תלמוד בבלי מסכת כריתות יט

אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה מתעסק בשב' פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה

והלא דין הוא שתהא כוונת המצוה יותר חמורה מכוונת המשמיע לשומע ועוד הא אוקימנא לדר' זירא כר' יוסי ובפרק ערבי פסחים ברירנא דר' יוסי ס"ל מצות צריכות כוונה ופליגי רבנן עליה הלכך ליתא לא לדר"י ולא לר' זירא דקאי כוותיה ולא מהדרין ולא סמכי' על שנוי' דחיקי וכבר כתבנו במקצת דברים הללו בפ' ערבי פסחים.

15) מלחמת ה' מסכת ראש השנה דף ז עמוד א

אמר הכותב דרבה לא מכרעא דאיהו פירוקי הוא דפריק הוא דאביי דאקשי עליה דרבה אלא מעתה הישן בשמיני בסוכה ילקה ואמר ליה אין זו דומה לזו דלמ"ד נמי לצאת לא בעי כוונה לעבור שלא בזמנו, ודאי בעי כוונה. הלכך כי שקלת דרבה מהכא ה"ל ר' זירא בתרא, ואיהו עדיף למפסק כוותיה (1- דאוריא דא"י אחכמיה טפי 2) ועוד דמינקט לחומרא עדיף 3) ועוד דרבה נמי לא מכרעא דהכי ס"ל אלא' זאת אומרת' קאמר ואיהו לא סבר ליה

The Passover Seder

16) משנה פסחים פרק י משנה ג

הביאו לפניו מטבל בחזרת עד שהוא מגיע לפרפרת הפת הביאו לפני מצה וחזרת וחרוסת (ושני תבשילין), אף על פי שאין חרוסת מצוה. רבי אליעזר (בן) +מסורת הש"ס: [ברבי+] צדוק אומר: מצוה. ובמקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח. They bring it before him, he dips with lettuce until he reaches the course that is secondary to the bread, They set before him unleavened bread, lettuce, and *haroset*, even though *haroset* is not a mitzvah. R. Elizer b. R. Zadok says it is a mitzvah. And when the Temple stood and they offered the body of the Paschal sacrifice.

17) תלמוד בבלי פסחים דף קיד עמוד ב

גמרא. אמר ריש לקיש: זאת אומרת מצות צריכות כוונה. כיון דלא בעידן חיובא דמרור הוא דאכיל ליה - בבורא פרי האדמה הוא דאכיל ליה, ודילמא לא איכוון למרור - הלכך בעי למהדר לאטבולי לשם מרור. דאי סלקא דעתך מצוה לא בעיא כוונה - למה לך תרי טיבולי? והא טביל ליה חדא זימנא! ממאי? דילמא לעולם מצות אין צריכות כוונה, ודקאמרת תרי טיבולי למה לי - כי היכי דליהוי היכירא לתינוקות. וכי תימא: אם כן לישמעין שאר ירקות - אי אשמעינן שאר ירקות הוה אמינא: היכא דאיכא שאר ירקות הוא דבעינן תרי טיבולי, אבל חזרת לחודא - לא בעי תרי טיבולי, קמשמע לן: דאפילו חזרת בעינן תרי טיבולי כי היכי דליהוי ביה היכירא לתינוקות. ועוד תניא: אכלן דמאי - יצא, אכלן בלא מתכוין - יצא, אכלן לחצאין - יצא, ובלבד שלא ישהא בין אכילה לחבירתה יותר מכדי אכילת פרס. תנאי היא, דתניא, רבי יוסי אומר: אף על פי שטיבל בחזרת - מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת ושני תבשילין. ואכתי, ממאי? דילמא קסבר רבי יוסי מצות אין צריכות כוונה, והאי דבעינן תרי טיבולי - כי היכי דתיהוי היכירא לתינוקות - אם כן מאי מצוה?

18) תלמוד ירושלמי מסכת פסחים פרק י הלכה ג

מתני' הביאו לפניו ירקו' וחזרת מטבל בחזרת עד שהוא מגיע לפרפרת הפת הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת אף על פי שאין חרוסת מצוה ר' לעזר בי רבי צדוק אומר מצוה ובמקדש מביאין לפניו גופו של פסח: גמ' חברייא בשם רבי יוחנן צריך לטבל בחזרת ב' פעמים רבי זעירה בשם רבי יוחנן אין צריך לטבל בחזרת ב' פעמים ר' שמעון בן לקיש אמר אם לא טבל פעם ראשונה צריך לטבל פעם שנייה. מתניתא פליגא על ר' שמעון בן לקיש שבכל הלילות אנו מטבילים פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים. סבר רבי שמעון בן לקיש על הדא דבר קפרא מתניתא פליגא על בר קפרא שבכל הלילות אנו מטבילין אותו עם הפת וכאן אנו מטבילין אותו בפני עצמו. [מתניתא פליגא על רבי יוחנן יוצאין במצה בין שכיוון בין שלא כיוון והכא מכיון שהסיב חזקה כיוון.]

19) תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה פרק ג הלכה ז

מתני' התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא אם קול הברה שמע לא יצא וכן מי שהיה עובר אחורי בה"כ או שהיה ביתו סמוך לבה"כ ושמע קול שופר או קול מגילה אם כוין לבו יצא ואם לאו לא יצא אף על פי שזה שמע וזה שמע זה כוין לבו וזה לא כוין לבו:

[גמ' א"ר יוסי בן חנינה לא אמר אלא וכן מי שהיה עובר הא אם עמד חזקה כוין.]